

<http://www.timesquotidian.com/2009/07/21/the-ukrainian-surprise/>

[art](#)

Липень 21, 2009

Українська несподіванка

Фестиваль Гротовського 2009, Вроцлав, Польща

Гай Зімерман

Переклад з англійської – Юлія Белущенко

Редакція – Юля Півторак

Процес навчання дитини як рухатися у світ має глибоко театральну природу від початку й до кінця. Дитина в-уявлює себе у світ олівців, книжкових полиць та повних місяців, втілюючи їх в очах іншого, роблячи досвід відчуття предметів особистим, прямим і на подив миттєвим.

Спостереження за такою «грю уяви» дуже затягує глядача («дитяче телебачення, канал Елізи», як ми з дружиною це називали), і не викликає жодних сумнівів те, що твоя присутність, як свідка, і дозволяє процесу навчання відбуватися. Коли театральна п'єса є дуже, дуже доброю, вона досягає такої ж разючої безпосередності, виконавці притягують увагу публіки і запрошують у подорож до вібруючої непізнаної таємниці реальності, що визирає з-під припіднятої вуалі.

Я ще не бачив вистави, яка б повніше це демонструвала, аніж **У неділю рано** української формації **Майстерня пісні**. Це був мій четвертий вечір на фестивалі Гротовського у Вроцлаві, Польща. Разом із двома десятками інших американців ми сіли до автобуса поблизу Площі Ринок і поїхали за місто, щоб подивитися нову роботу Сергія Ковалевича, Наталки Половинки (вона також музичний керівник), Уляни Горбачевської та Олени Костюк. Ми їхали через поля до узлісся...а тоді автобус з'їхав на болотяну доріжку, поміж деревами. У швидко згасаючому світлі, наша компанія пройшла метрів із тридцять, вниз до просіки, де стоїть старий водяний млин, перетворений на театральний простір. Команда привітала нас у передпокої, а згодом, у відкритій театральній залі з червоними цегляними стінами і склепінчастою стелею, що мабуть є типовою для цієї частини Польщі. Ми сіли на сідцях біля стіни і три жінки почали грати.

У неділю рано структурована навколо ряду традиційних пісень. Рухи та деякі монологи взяті «з українських дівочих ритуалів...із особливою увагою до ролі жінки». Вистава, абсолютно Гротовськiанська за своїм духом та підходом до руху і роботи з голосом, містила певні моменти, які я можу сміливо поставити в один ряд із найяскравішими враженнями, які я коли-небудь отримував у театрі. Опис елементів вистави – купка землі, миска з водою, що лежала на підлозі, три танцівниці, що крутились у глибокому склепінчастому просторі як дєрвіші, епізод конфлікту двох провідних актрис, що вчепилися одна в

одну у пориві злості, зміна костюмів ближче до кінця, виконавиці тепер постали в детально розроблених вишневих головних уборах – не це все справляє сильне враження на глядача. Моменти, що мали найсильніший вплив, надходили під час напруженого мерехтіння присутності, актриси постали в стані, що був водночас абсолютно розслабленим, і гіпернасиченим енергією через контакт із глядачем. Взаємозв'язок виникав просто, миттєво, напружено і легко водночас, і це не мало значення, що лише кілька з-посеред серед нас розуміли мову, якою розмовляли актриси. Поміж цих моментів були довгі епізоди руху та співу, жінки просувалися великим, тьмяно освітленим простором, цілковито володіючи своїми діями.

Безпосередність, з якою акторки оволоділи нашою увагою справила щось на кшталт яскравої несподіванки, яка і є, на мою думку, серцевиною артистичного досвіду, його живильною душею. Ми звертаємось до мистецтва, щоб усвідомити даний момент через зустріч із твором мистецтва, який має бути абсолютно переконливим і абсолютно несподіваним. Спостерігаючи за Майстернею пісні, ми мали відчуття ніби нас заманили у присутність, у якій ми зависли на деякий час. Це відчуття підживлювалося колективною свідомістю, що об'єднувала нас у цьому приміщенні. Я знову ж таки згадав свою доньку, до того як вона почала розмовляти, вона одразу відкривала світ через акт втілення у присутності.

Як же бути з мовою, яка ускладнює картину? Як письменнику і режисеру, мені було цікаво розмірковувати над цим під час фестивалю Гротовського. Цікавим було також те, що багато вистав, у яких взагалі був присутній текст, базувалися на грецькій класиці, Шекспірові чи Беккеті і, дотримуючись канону, Сарі Кейн. Важливість цих авторів пов'язана із їх здатністю уникати ефектів відчуження, властивих мові, через її поєднання із *чимось іншим...* Беккет, безперечно, довго і важко працював, щоб втекти від істотної безвиході із мовою. Його рішення нагадувало "via negativa" Гротовського, що має стосунок до відкриття, оголення світу, щоб він ніколи не втрачав зв'язку із тишею, з якої постав. Полегшення, яке ми відчуваємо, коли чуємо його тексти, частково пов'язане із тим, що дисбаланс на хвилю зникає, ми повертаємось на якусь мить до відкритої присутності, що колись повністю огортала нас.